

Schuilingcongres 7

Veenhuizen en Fochteloërveen

Hoe gaat UNESCO Werelderfgoed samen met Natura 2000?

Woensdag 19 Juni 2024

Locatie: Het Verenigingsgebouw, Veenhuizen

De stichting van de Kolonie van de Weldadigheid Veenhuizen heeft een bijzonder stempel gedrukt op deze hoek van Drenthe en Fryslân. Welke karakteristieken zijn zo kenmerkend en bijzonder dat de Koloniën (specifiek: Veenhuizen) in 2022 de status van Unesco Werelderfgoed hebben gekregen? Enerzijds biedt deze status mogelijkheden om recreatie en toerisme in deze regio te stimuleren, maar kan dit streven wel samengaan met bijvoorbeeld de bescherming van Natura 2000 gebied Fochteloërveen – het laatste restant van de eens zo immense Smildeger Venen?

Programma voor het 7e Schuilingcongres

Ochtendprogramma

- 8.45: **Ontvangst, registratie en koffie**
- 9.15: **Opening door dagvoorzitter**
Jorien Bakker, ambassadeur Friesland, Groningen en Wadden bij Natuurmonumenten
- 9.25: **Kolonie van Weldadigheid Veenhuizen als UNESCO Werelderfgoed. De uitzonderlijke waarden van een cultuurlandschap in contrast met de natuur**
Wendy Schutte, sitemanager Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid (NL), Provincie Drenthe
- 10.00: **'Maakbaarheid van mens en landschap' - ontwikkelingen in het cultuurlandschap van Veenhuizen**
Sterre Brummel, senior beleidsadviseur Landschap en Cultuurhistorie, provincie Groningen
- 10.35: **Koffiepauze**
- 11.10: **Herstel van veengroei met behoud van bijzondere cultuurhistorische elementen in het Fochteloërveen- een (on)mogelijke uitdaging!**
Jacob de Bruin, boswachter ecologie bij Natuurmonumenten
- 11.45: **Interactieve forumdiscussie met diverse stakeholders o.l.v. de dagvoorzitter**
De deelnemers vertegenwoordigen verschillende geledingen (ondernemers, bewoners, beheerders), die ieder op hun eigen wijze beïnvloed en geïnspireerd worden door de toekenning van de prestigieuze status als UNESCO Werelderfgoed. Jorien Bakker gaat met hen in gesprek over de toekomst. Het publiek krijgt de gelegenheid om te reageren.
- 12.30: **Uitreiking lunchpakket, formatie groepen fietsexcursie**

Middagprogramma

13.00 - 16.30: Groepsexcursies

Op de fiets langs de 'parels' van Veenhuizen en zijn omgeving.

Dit keer geen keuze excursies, zoals u van voorgaande uitvoeringen gewend was. We leggen deze keer – opgesplitst in drie of vier groepen – in verschillende volgorde allemaal dezelfde route af.

De route leidt langs minimaal drie voor deze omgeving interessante bezoekpunten. Hoewel de details nog verder worden uitgewerkt zal letterlijk worden stilgestaan bij de 'structuur' van het gevangenisdorp Veenhuizen, met zijn karakteristieke gebouwen en ruimtelijke indeling. We zullen door het Fochteloërveen rijden en bekijken wat er wordt gedaan om de veenontwikkeling weer nieuw leven in te blazen.

16.30 - 17.30 Afsluiting met hapje en drankje

foto: Roelof Bos

Thema en gebied

Veenhuizen is gesticht als onderdeel van 'De Kolonie van Weldadigheid'. Ongeveer 200 jaar geleden kocht deze organisatie hier enkele duizenden hectare (veen)grond in het grensgebied van Friesland en Drenthe. Honderden kolonisten werden hierheen gestuurd met als doel om 'verpleegd te worden tot een beter bestaan'. Wat later werden hier -al of niet vrijwillig- landlopers en tot werkstraf veroordeelde mensen ondergebracht en uiteindelijk ontwikkelde het dorp zich tot een gesloten gevangenisdorp.

Hierdoor heeft het een bijzondere structuur als 'dorp', maar ook in de ruimtelijke inrichting. Een dorp met bijzondere gebouwen, bomenlanen, etc. De 'bewoners' werkten aan de ontginning van 'woeste' gronden en er werd ook hoogveen afgegraven om turf te maken. Juist toen het erop leek om deze activiteiten meer grootschalig uit te breiden, was de prijs voor turf erg laag. Dit was een geluk bij een ongeluk, want daarom besloot men om te stoppen en bleef een groot deel van het Fochteloërveen gespaard. Het niet verveende Fochteloërveen met nog levend hoogveen en zijn bijbehorende karakteristieke flora en fauna, is sinds 1997 een Natura 2000 gebied en in beheer bij Natuurmonumenten.

Het dorp met zijn kenmerkende eigenschappen en het Fochteloërveen worden vaak -ten onrechte- als twee afzonderlijke los van elkaar staande 'parels' gezien. Mede door de verkregen status van UNESCO-Werelderfgoed voor de Koloniën van Weldadigheid en gestimuleerd door bijbehorende marketing, wordt getracht om deze cultuurhistorische bezienswaardigheden onder de aandacht te brengen van het publiek! Tegelijkertijd is Natuurmonumenten bezig om de kwetsbare en aangetaste natuur in het Natura 2000 gebied zo veel mogelijk de ruimte te geven voor herstel. Hiervoor is rust geboden en daarom is bijvoorbeeld een weg recentelijk gesloten voor doorgaand gemotoriseerd verkeer. Een belangrijk punt voor de toekomst lijkt daarom om de juiste balans te vinden tussen het werven van een groot publiek voor de culturele erfenissen in het dorp, de noodzakelijke rust te creëren voor het Fochteloërveen, en de leefbaarheid van de omgeving op peil te houden. Dit zijn thema's die op deze zevende uitvoering van het Schuilingcongres aan de orde komen en zo komen we tot de titel:

**Veenhuizen en Fochteloërveen:
Hoe gaat UNESCO-Werelderfgoed samen
met Natura 2000?**

Voor wie is deze dag interessant?

Een belangrijke doelgroep voor dit congres zijn aardrijkskundeleraren. Er worden onderwerpen behandeld, die aansluiten bij het curriculum van het vak aardrijkskunde. Er wordt veel aandacht besteed aan de cultuurhistorische kenmerken en achtergronden van Veenhuizen – ontwikkeld als onderdeel van de Kolonie van Weldadigheid- en de specifieke landschappelijke karakteristieken van deze omgeving. Ook is er aandacht voor het Natura 2000 gebied Fochteloërveen, waar nu gewerkt wordt aan herstel van de hydrologische condities die nodig zijn om de veenontwikkeling te stimuleren en om bij te dragen aan het versterken van de bijzondere leefgebieden en flora en fauna in het veen.

Behalve voor aardrijkskundeleraren is het programma ook interessant voor, terrein-beheerders, IVN-/ natuurgidsen, historische verenigingen, bewoners en andere belangstellenden.

Wie was Roelof Schuiling?

Roelof Schuiling is op 27 mei 1854 in Annen geboren en is één van de belangrijkste grondleggers van het schoolvak aardrijkskunde. Schuiling was van 1879-1924 werkzaam als leraar aardrijkskunde aan de Rijkskweekschool en later aan de HBS/Gymnasium in Deventer. Ruim 130 jaar geleden verscheen het eerste Handboek der Aardrijkskunde van Nederland.

Van dit standaardwerk zouden nog vijf geheel herziene herdrukken volgen.

Op 21 juni 1936 overleed Schuiling in zijn woonplaats Deventer.

Eén van de belangrijkste activiteiten van Schuiling was kennisoverdracht en een voortdurende verbreding van het geografische perspectief. Schuiling was bovendien een grote promotor van een praktijkgerichte vorm van het onderwijs. Ook was hij vermaard om als één van de eersten zich te richten op het ontwikkelen van ‘aanschouwelijk onderwijs’. Daarvoor liet hij door bekende schilders ‘schoolwandplaten’ maken van ongeveer dertig verschillende landschappen in Nederland. Ook organiseerde hij vele ‘zomercursussen’, waarbij allerlei deskundigen samen met zijn leerlingen het veld in trokken om ter plaatse tekst en uitleg te krijgen over het gebied en landschap.

Organisatie

Het zevende Schuilingcongres wordt opnieuw georganiseerd door: de hogeschool Van Hall Larenstein, de Rijksuniversiteit Groningen en de Historische Vereniging Annen. Bij deze uitvoering wordt samengewerkt met de Vereniging Natuurmonumenten. Deze organisatie beheert een deel van het gebied behorend tot de UNESCO-Kolonie van Weldadigheid en het Fochteloërveen met de Natura 2000 status.

Inschrijving en deelnamekosten

Uw inschrijving dient uiterlijk op 14 juni binnen te zijn. Er kunnen maximaal 120 personen deelnemen.

De deelnamekosten bedragen € 65,- p.p. In deze kosten zijn koffie, lunch, kosten huurfiets en aan het eind van de dag een drankje en een hapje inbegrepen. Een gelimiteerd aantal studenten en 'particulieren' (zoals IVN-gidsen) kunnen tegen een gereduceerd bedrag van € 15,- p.p. deelnemen. Wilt u in aanmerking komen voor deelname tegen dit gereduceerd tarief, dan kunt u daarover contact opnemen met Roelof Eleveld.

Wilt u zich aanmelden, [klik dan HIER](#) voor het digitale aanmeldingsformulier. Na aanmelding ontvangt u automatisch een bevestiging van uw aanmelding en de informatie om uw betaling te regelen.

Inlichtingen

Meer informatie over het Schuilingcongres kunt u inwinnen bij Roelof Eleveld via 06 22107382 of email: Schuilingcongres@gmail.com

Locatie

Het Schuilingcongres wordt gehouden in het Verenigingsgebouw te Veenhuizen.

Adres

Hoofdweg 116,
9341 BK Veenhuizen

Er is beperkte parkeerruimte beschikbaar in de directe omgeving van het Verenigingsgebouw. Meer ruimte is er rondom de nabijgelegen school '*Speel en Leer*'. Het adres is: Kerklaan 3.